

meto- dický list

pro
severočeské
amatérské
DIVADLO
&
umělecký
PŘEDNES

číslo

8

1977

M E T O D I C K Ý L I S T
pro severočeské amatérské divadlo a umělecký přednes

Vydává: Krajské kulturní středisko v Ústí n.L. ve spolupráci s KV
Svazu českých divadelních ochotníků

Rozesílá a přihlášky k odběru přijímá: K K S (s.M.Hrdá), Šmeralova
182, 400 21 Ústí nad Labem - Předlice

Řídí : Miloš Dvořák (Činoherní studio SDZN, Leninova ul.,
400 21 Ústí n.L.) s redakční radou

Číslo : 8/1977 (redakční uzávěrka 1.9.1977; vyšlo 5.10.1977)

Velkou událostí amatérského divadelního dění v našem kraji se stal 11. červenec 1977. Tento den byla totiž na ředitelství Krajského kulturního střediska v Ústí n.L. podepsána dohoda o spolupráci mezi KKS a KV Svazu českých divadelních ochotníků. Věříme, že tato dohoda, jejíž znění dnes zveřejňujeme, povede k prohlubování vzájemných vztahů a jejím výsledkem bude zkvalitňování veškeré činnosti ZUČ v oblasti amatérského divadla a uměleckého přednesu. V neposlední řadě může být i vzorem pro adekvátní dohody mezi OKS a OV SČDO.

DOHODA O SPOLUPRÁCI

mezi Krajským kulturním střediskem Ústí nad Labem a krajským výborem Svazu českých divadelních ochotníků Severočeského kraje

Krajský výbor Svazu českých divadelních ochotníků Severočeského kraje a Krajské kulturní středisko v Ústí nad Labem, vedení společnou snahou všestranně rozvíjet amatérské divadlo a umělecký přednes v Severočeském kraji, shodly se na následující dohodě o spolupráci.

I.

Zásady spolupráce.

Krajské kulturní středisko v Ústí n.L. a krajský výbor Svazu českých divadelních ochotníků považují za základní obsahové materiály k rozvoji amatérského divadla a uměleckého přednesu v Severočeském kraji závěry XV. sjezdu KSČ, usnesení vlády ČSR č.46 ze dne 23.2.1977, závěry II. národní konference ZUČ a závěry II. krajské konference ZUČ z 9.2.1977 - "Plán rozvoje zájmové umělecké činnosti Severočeského kraje na léta 1976-1980", dále další příslušné zásadní směrnice vydané v době platnosti této dohody krajskými a vyššími orgány.

Ze účelem plnění úkolů vyplývajících z těchto směrnic a materiálů budou obě strany:

1. a) vzájemně se informovat o obsahu nově vydaných směrnic a doporučení v oboru, poskytovat si navzájem jejich texty,
- b) vzájemně konzultovat záměry a postupy,

- c) KV SČDO bude KKS předkládat iniciativní návrhy ve všech oblastech, tj. řízení, obsahu, metodice, organizaci. KV SČDO bude po své linii prosazovat realizaci v těch případech, na nichž se s KKS dohodne,
 - d) KKS bude zvažovat návrhy předložené krajským výborem SČDO a v případě jejich akceptování je bude po své linii prosazovat. Jmenuje po dohodě do svých poradních orgánů představitele navržené KV SČDO,
 - e) čtyřikrát v roce se uskuteční koordinační porada KV SČDO a krajských poradních sborů,
 - f) KV SČDO bude KKS pomáhat při plnění závazných úkolů, nezahrnutých v plánu akcí KKS;
2. a) v rámci této dohody bude za souhlasu obou stran prováděn rozpis konkrétních úkolů obou stran s určením odpovědnosti a termínových vymezení. Konkretizace úkolů na příští kalendářní rok bude součástí dohody a bude prováděna vždy v prosinci předchozího roku,
- b) obě strany se sejdou dvakrát v roce (v červnu a prosinci) ke vzájemné kontrole plnění této dohody.

II.

Konkrétní rozpracování.

1. Metodický list pro amatérské divadlo a umělecký přednes, vydávaný KKS ve spolupráci s KV SČDO -
KV SČDO bude získávat široký aktiv nových dopisovatelů ze souborů a podílet se na doplňování a obnovování adresáře odběratelů. Deleguje své představitele do redakční rady. Bude se podílet na přípravě k rozeslání, které bude prováděno na náklady KKS.
- KKS zajistí redakční a grafické zpracování rukopisu, vydání Metodického listu, další dopisovatele a příspěvky, pravidelnou činnost redakční rady.
2. Oblast vzdělávání
KV SČDO bude iniciativně navrhopvat obsah a systém vzdělávání pro jednotlivé oblasti, vytypuje a navrhne z řad členů SČDO nejkvalifikovanější lektory. Bude se podílet na návrzích seminaristů a zajišťování jejich pravidelné účasti na seminářích. KV SČDO bude po linii OV SČDO přenášet do okre-

sú metodické a organizační závěry, jež vyplynou z jednání mezi KV SČDO a KKS.

KV SČDO bude prostřednictvím SČDO úzce spolupracovat s OKS a bude se podílet na vytvoření jednotného vzdělávacího systému s návazností na okres - kraj v podmínkách okresů (pořádání okresních seminářů).

KKS posoudí návrhy KV SČDO, v případě akceptování je realizuje.

3. Dobrovolné aktivity

KV SČDO navrhne své představitele do krajských poradních sborů pro amatérské divadlo a umělecký přednes. Navržení bude provedeno v souladu s kádrovou politikou.

KKS provede po konzultaci jmenování

Organizace a řízení

KV SČDO navrhne své představitele do krajské soutěžní a dramaturgické komise. Navržení bude provedeno v souladu s kádrovou politikou. V oblasti soutěží v rámci svých možností bude prosazovat důsledné dodržování soutěžních řádů, zejména u soutěží krajského, národního a celostátního festivalu ZUČ. Bude iniciativně doporučovat soubory k výběru a účasti na krajských a vyšších přehlídkách a soutěžích festivalu ZUČ. V rámci svých možností se bude aktivně podílet na bezprostředním organizačním zajišťování seminářů, přehlídek a soutěží amatérského divadla a uměleckého přednesu.

KKS bude návrhy respektovat, doporučení a návrhy v případě akceptování realizovat.

4. Výše uvedená konkrétní rozpracování nevyklučují možnost KV SČDO předkládat KKS další iniciativní návrhy, pokud budou v souladu s platnými zásadami rozvoje ZUČ a kulturní politikou.

KKS tyto návrhy zváží a případně realizuje, buď samo, nebo ve spolupráci s KV SČDO. KKS se může samo obracet na KV SČDO se žádostí o pomoc a podporu ve všech věcech, týkajících se prospěchu, rozvoje amatérského divadla a uměleckého přednesu.

KV SČDO těmto žádostem vyhoví, jsou-li v souladu se stanovami SČDO, jeho posláním a zásadami kulturní politiky.

5. KKS bude mít možnost vyjadřovat se k některým závěrům KV SČDO a rovněž dávat iniciativní návrhy. KV SČDO bude proto zasílat KKS

zápisy z předsednictva a pléna KV SČDO.

6. KKS a KV SČDO budou důsledně dbát na zvyšování významu zřizovatele, nebudou připouštět jejich obcházení, stejně budou respektovat i OKS v jednotlivých okresech.
7. KKS umožní v rámci seminářů či krajských přehlídek uskutečnit třikrát ročně zasedání pléna KV SČDO v hodinách, které nenaruší pracovní režim semináře.
8. KV SČDO bude dle návrhu KKS financovat některé drobné položky, týkající se rozvoje amatérského divadla a uměleckého přednesu, které nemůže KKS hradit. Upřesněno bude v roční konkretizaci úkolů.

III.

Závěrečné ustanovení.

1. Jakékoliv změny této smlouvy lze provést výhradně formou písemného dodatku k ní a předchozím souhlasem obou smluvních stran.
2. Veškeré spory z této smlouvy vzešlé se strany zavazují řešit výhradně cestou:
 - a) na úrovni pověřených pracovníků,
 - b) na úrovni vedoucích představitelů organizací.Podmínkou použití způsobu b) přitom předpokládá bezvýsledný pokus dle a).
3. Pověřeným pracovníkem za KKS je vedoucí odboru KVČ a pověřeným pracovníkem za KV SČDO člen předsednictva. Zásadní návrhy a náměty budou předkládány písemně, aby mohly být jako podklad pro eventuelní rozporny.
4. SČDO bude respektovat KKS jako řídicí článek na úseku akcí a soutěží za oblast státní kultury.
5. Tato smlouva se uzavírá na dobu neurčitou, přičemž od ní lze ustoupit výhradně písemně s uvedením důvodu formou doporučeného dopisu adresovaného druhé smluvní straně a to s tříměsíční výpovědní lhůtou.
6. Tato smlouva se vyhotovuje v 8 vyhotoveních, přičemž každá ze smluvních stran obdrží 4 vyhotovení. Kopie budou zaslány OK SKNV, ÚV SČDO a ÚKVČ a dohoda bude dále zveřejněna.

V Ústí n.L. 11.7.1977 Podepsali: I. Dojiva (KV SČDO), B. Guth [KKS]

VII.KRAJSKÁ PŘEHLÍDKA AMATÉRSKÝCH DIVADELNÍCH SOUBORŮ V ŽATCI

13.- 16.října 1977

Program:

čtvrtek 13.10.1977 : 19,45 G.Gorin: Zapomeňte na Hérostrata

(DS K.Čspek Chomutov)

pátek 14.10.1977 : 19,30 A.P.Čechov: Racek
Malé divadlo ZK ROH STZ Ústí n.L.)

sobota 15.10.1977 : 19,30 M.Roščín: Manželé hledají byt
(DS J.K.Tyl Železný Brod)

neděle 16.10.1977 : 15,00 A.Jirásek : Lucerna
(DK Jirásek Česká Lípa)

Denně se uskuteční po představeních hodnocení a v dopoledních a odpoledních hodinách budou probíhat semináře a volné diskuse seminaristů.

Severočeské setkání v Hronově

Podobně jako v minulých letech stalo se i letos součástí programu Jiráskova Hronova setkání severočeských účastníků. 11.srpna 1977 se jich sešlo ve Staropadolské hospodě v Hronově na 120.

Vedení setkání se ujal s.Josef Doležal, který přednesl zahajovací řeč, ve které mimo jiné uvítal čestné hosty, kterými byli: dr.Milan Kyška (ÚV SČDO), s.Strnad (KKS Středoč.kraje), L.Lhota (KV SČDO Středoč.kraje), Slávka Černá a Jan Houška (KKS Ústí n.L.) a další zástupci Západočeského a Středočeského kraje.

Soudružka M.Hrdá, odborná pracovnice KKS, přednesla obšírný referát o práci v uplynulém roce, jejímž nejzávažnějším bodem bylo uzavření a podepsání dohody o spolupráci KKS s KV SČDO.

Po tomto referátě se rozběhla živá diskuse zaměřená na úkoly v dalším období. Účastníci setkání obdrželi přehledy o uskutečněných akcích za minulou sezónu.

Slavnostním okamžikem setkání bylo předání zlatých odznaků SČDO za dlouholetou práci těmto členům Svazu z našeho kraje:

Jarmile K u p o v é (Most)

Ivaně K o ř í n k o v é (Jabonec n.N.)

Alfrédu J e č n é m u (Jablonec n.N.)

FRÝDLANTSKÉ DIVADELNÍ HRY

Frýdlantské divadelní dny, které se konaly ve dnech 10.-12.6. tohoto roku, byly letos pro náš kraj krajskou přehlídkou vesnických a zemědělských souborů. V předvečer přehlídky sehrál místní soubor KP ROH Frýdlant v nesoutěžním představení komedií francouzského dramatika z přelomu minulého a našeho století G.Feydeaua "Dámský krajčí". Frýdlantští inscenátoři pochopili vtip a veselí autorova záměru, při realizaci však byli svéráznější. Hráli více jednotlivé vtipy než dovedně rytvizovaný příběh. Herci sice drželi charaktery, ale rozehrávali je jen v některých pasážích. Důležité však bylo, že celá inscenace byla upřímná, ledacos se sice nedařilo, ale nelhalo se v ní, nervaly se kulisy a radost ze hry se přenesla přes rampu do pocitů diváků.

Vlastní přehlídku zahájil soubor z malé vesničky Šimonovice (okr.Liberec). Uvedl Jiráskovu "Vojnarku". Soubor tvoří všichni mladí od 19 do 29 let, kteří ve vesnici žijí, a všichni také hráli. Divák si brzy zvykl na transpozici většiny charakterních postav do mladšího věku, odpustil nedostatek výrazových prostředků i jevištní zkušenosti k vytvoření plnokrevných postav a sledoval prostý příběh hraný bez jakýchkoli zábran. A právě v té prostotě bylo kouzlo celého představení.

V sobotu odpoledne uvedl vospělý soubor kraje - Malé divadlo STZ Ústí n.L. dramatickou prvotinu R.Lošťáka "Chůze po kamení". Zdařilá inscenace, kterou jsme již v Metodickém listě recenzovali, posloužila jako téma k semináři o dramaturgické, režijní i herecké práci. Večer pak vystoupil soubor V.K.Klicpera z Radonic uvedením dvou jednoaktových her. V první aktovce J.Waaylkovského "Horký den" ocenila porota zajímavý dramaturgický přínos. Představitelé postav však přistoupili k hereckému úkolu s přílišným vnějším pathosem v řeči i gestech. Velmi působivá byla scénografická složka představení. Druhá aktovka "Rozdělovač" Mily Havelkové nezapře, že je autorčinou prvotinou. Zajímavé téma řešení vztahu otce a dětí, dvou generací, které žijí ve dvou světech, využila autorka jen zčásti. Radoničtí se spokojili s vtipným rozehráním jednotlivých situací, v němž chyběl intenzivnější vnitřní svár postav i lapidární dramatická zkratka.

Flejádu představení ukončil soubor J.K.Tyl Josefův Důl uvedením Otčenáškovy "Víkendu uprostřed týdne". I když se souboru ne-

podářilo překlenout všechna úskalí dramatické předlohy v realizač-
ním procesu, vyšlo jim představení milé a působivé.

Porota udělila tyto ceny:

Vladimíru Wondrákovi - za roli Vojnara ve hře A.Jiráska "Voj-
narka" (DS OB Šimonovice)

Karlu Zelinkovi - za roli Toníka ve hře M.Havelkové "Rozdělo-
vač" (DS V.K.Klicpera OB Radonice)

Markétě Fejfarové - za roli Jany ve hře J.Otčenáška "Víkend
uprostřed týdne" (DS J.K.Tyl Josefův Důl)

Div.souboru V.K.Klicpera OB Radonice - za podnětné scénografic-
ké zpracování aktovky J.Wasylkovského "Horký den"

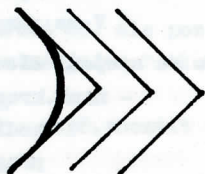
Div.souboru J.K.Tyl Josefův Důl - byl jako vítězi přehlídky
předán putovní pohár a soubor postupuje s inscenací J.Otčenáš-
ka "Víkend uprostřed týdne" na Národní přehlídku vesnických
a zemědělských souborů ve Vysokém n.Úizerou.

V průběhu přehlídky probíhaly semináře ve formě rozborů před-
stavení v diskusi s porotou, denně vycházel zpravodaj pod názvem
"Telegram" a každý večer se sešli všichni účastníci v klubu k
přátelskému posezení za přítomnosti porotců.

Přehlídka byla účastí seminaristů, počtem představení i atmosfé-
rou a dobrou organizací dalším krokem vpřed a Frýdlant se stává
pro divadelníky pojmem radostného tvůrčího setkání ochotníků.

J.Doležal

UMĚLECKÝ
PŘEDNES

MLUVÍME SPRÁVNĚ ?

Rudolf Felzmann

IV. část: Výslovnost skupin hlásek různých a lišících se znělostí

Než se podrobněji podíváme na výslovnost skupin souhlásek, připomeňme si rozdělení souhlásek na znělé, tj. s účastí hlasu, a neznělé, tj. bez účastí hlasu. Připomínáme si to proto, že při styku sousedních souhlásek dochází k určitým změnám. Nejčastější změnou bývá tzv. asimilace čili spodobá. Pak hovoříme o spodobě znělosti souhlásek, kdy ve výslovnosti jedna souhláska změní znělost druhé. Dále se také setkáváme se spodobou artikulační, kdy jedna hláska ovlivní artikulaci druhé. Příkladem nám může být slovo "dětský", které vyslovujeme jako /děckí/.

Dnes však věnujeme pozornost výslovnosti skupin souhlásek lišících se účastí hlasu, tzv. spodobě znělosti. V češtině se nejčastěji připodobňuje první souhláska ve skupině té následující, která tak na ni působí zpětně. Proto mluvíme o asimilaci regresivní neboli zpětné spodobě. Jako příkladu použijeme slova "zpěv", o kterém všichni víme, že je vyslovujeme jako /spjef/. Tady ve skupině "zp-" neznělé P ovlivnilo první souhlásku, takže znělé Z asimilovalo v neznělé S.

Pravidla o zpětné spodobě si všímáme především u párových souhlásek, a to:

1. na začátku a uprostřed slov

-např. <u>kdy, kde</u>	/gdi, gde/
<u>všichni</u>	/fšichní/
<u>lehký</u>	/lechki/
<u>nehty</u>	/nechti/

- ve výslovnosti skupiny "kđ-" je D znělou souhláskou, proto se předcházející neznělé K zpětně mění v párové znělé G;
- ve skupině "vš-" neznělé Š asimiluje předcházející znělé V na párové neznělé F.

2. ve spojení slovního základu s příponou

- např. <u>kresba</u>	/krezba/
<u>modlitba</u>	/modliĉba/
<u>prosbá</u>	/prozba/

<u>tu</u> žka	/tu <u>ž</u> ka/
lo <u>ž</u> ka	/lo <u>ž</u> ka/
žab <u>ka</u>	/žab <u>ka</u> /
vo <u>ž</u> ka	/vo <u>ž</u> ka/

3. ve spojení předpony se základem slova

-např.: <u>od</u> pojit	/o <u>tp</u> ojit/
roz <u>ř</u> hat	/ro <u>ř</u> hat/
bez <u>ř</u> pečný	/be <u>ř</u> peční/

4. na švu složených slov

- např.: <u>č</u> tv <u>r</u> hodina	/č <u>t</u> v <u>r</u> h <u>o</u> dina/
--------------------------------------	---

5. ve spejení předložek se jmény, jež v mluveném projevu chápeme jako jeden celek

- např.: <u>o</u> d <u>t</u> ety	/o <u>tt</u> eti/
<u>o</u> d <u>p</u> ojiš <u>t</u> ovny	/o <u>tp</u> ojiš <u>t</u> ovni/
bez <u>š</u> eptání	/be <u>š</u> eptání/
bez <u>p</u> apíru	/be <u>sp</u> apíru/

Prozatím jsme jako o pravidle hovořili o zpětné spodobě, avšak známe ojedinělý a přitom spisovný případ spodoby postupné. Zde první souhláska ve skupině ovlivňuje souhlásku druhou. S tímto případem se setkáváme u skupiny "-sh-", kde je možno použít obou případů spodoby. Takže výslovnost může být buď /-sch-/, nebo /-zh-/. Ovšem režisér či interpret musí být ve volbě spodoby důsledný. Pokud se nejedná o charakteristiku moravského prostředí dáváme u nás jednoznačně přednost tvaru /-sch-/, který je typický pro výslovnost v Čechách.

- např.: <u>n</u> ashledanou	/na <u>sch</u> ledanou/
<u>sh</u> odit	/s <u>ch</u> odit/
<u>sh</u> oda	/s <u>ch</u> oda/
<u>sh</u> on	/s <u>ch</u> on/
<u>sh</u> ořet	/s <u>ch</u> ořet/
<u>sh</u> rnout	/s <u>ch</u> rnout/

Zde tedy neznělé S asimiluje znělé H v neznělé párové CH. Ale pozor! Spřežky "shora, shůry", sloveso "shlukovat" a podstatné jméno "shluk" vyslovujeme /zhora, zhůri, zhlukovat, zhluk/!

Tam, kde se píše "-zh-" zásadně vyslovujeme stejně - např. zhostit /zhošit/, zhubka /zhlubka/ atd.

Pravidlo o postupné spodobě platí jen na začátku a uprostřed slov!

Netýká se nikdy předložkových vazeb - proto: "přes hory" vyslovujeme /přezhori/!

Souhlásky nepárové se nepřipodobňují jiným, ani sobě nepřipodobňují ostatní souhlásky, takže fonetická podoba odpovídá grafické. Např.:

L - kluk	- správně: /kluk/	- špatně: /gluk/
poď lesem	/poď lesem/	/pot lesem/
R - krém	/krém/	/grém/
před rokem	/před rokem/	/přet rokem/
M - hmat	/hmat/	/chmat/
před matkou	/před matkou/	/přet matkou/
N - snaha	/snaha/	/znaha/
k nám	/k nám/	/g nám/
J - k jabloni	/k jabloni/	/g jabloni/

A na závěr výkladu o spodobě při výslovnosti skupin souhlásek si ještě všimněme případů, v nichž se často chybuje:

1. znělé V samo neovlivní ostatní souhlásky, proto pozor:

k vodě	- správně: /k voďe/	- špatně: /g voďe/
proč vy	/proč vi/	/prodž vi/
tak vida	/tak vida/	/tag vida/

2. výslovnost předložek "s" a "z" ve spojení s 2. pádem se řídí běžnými pravidly o zpětné spodobě, a tak jako nyní i v gramatice ani ve fonetickém znění není nutno rozlišovat směřování povrch - vnitřek.

z Prahy	/s prahi/
s hory	/z hori/
s hlavy	/z hlavi/

3. předložka "s" ve spojení se 7. pádem se vyslovuje podle pravidel zpětné spodoby.

s přítelem	/s přítelem/
s babičkou	/z babičkou/
s horalem	/z horalem/

4. předložku "přes" vyslovujeme tak, jako by v grafické podobě měla -z na konci slova, pak také platí pravidlo zpětné spodoby.

přes kuchyň	/přes kuchň/
přes dům	/přez dům/

Vokalizovaný tvar "přese" vždy zní /přeze/ - přese všechno /přeze všechno/.

citlivými doteky prstů. A tak, i když zmínka o člověku není mnoho, přesto každá krajina je živou bytostí, v každé krajině jsou nálady, pocity i myšlenky ryze lidské. A k vyjádření tohoto hlubokého vztahu k české krajině volí básník prostředky nejjednodušší, nikoli však primitivní, slova prostá a přitom vysoce básnická. Nenačnete tu delší básně, ale každá z nich má skrytý malý příběh, nepatrnou trošku děje a pohybu. Onoho pohybu, který cítíme v opilé jarní krajině, v skordu letního dne i v jidášství podzimních dnů. Krátký verš, který jako by se bál překročit hranici nejvýše tří až čtyř slov, nám připomene kouzlo lidové poezie a občasná rýmující se slova mají také blíže k pouhé asonanci. Není to rým blýskavý a oslnivý, je to jen nenápadný třpyt. A tak všechny verše volají po klidu a tichu. Po klidu a tichu v nás i v naší krajině. Otevřete knížku Živých snů, nečekejte jen na ztichlý večer doma. Ta knížka je psána pro čtení v krajině, jejímž hlasem je ticho a mír. Opravdu stojí za to přečíst si knihu nehalasné skromnosti, v níž se básník Ludvík Středa loučí se čtenáři krásným dvojverším: "K životu / není nikdy pozdě."

(R.F.)

BURZA PŘEDSTAVENÍ

V.Nevák a S.Oubram : STRAŠIDLO BUELIFUK - Podmínky: doprava autobusem, pohoštění pro 15 osob nebo stravné, režijní náklady 400,-Kčs.

N.Machiavelli : MANDRAGORA - Podmínky: doprava autobusem + nákladní auto, pohoštění nebo stravné pro 15 osob, režijní náklady 400,-Kčs.

Nabídky na obě představení: Klub pracujících v Tanvaldě, divadelní studio E.F. Buriana (s. Hana Hozdová, předsedkyně souboru)

OBSAH:

DOHODA O SPOLUPRÁCI MEZI KKS A KV SČDO	str.	1
VII.krajská přehlídka amatér.div.souborů v Žatci .	str.	5
Severočeské setkání v Hronově	str.	5
Frydlantské divadelní hry	str.	6
Umělecký přednes:		
Mluvíme správně ? (IV.část)	str.	8
Typ pro recitátory	str.	11
Burza představení	str.	13